

Coachen van een hockey team

1.	Wat is coachen?.....	1
2.	De coach en de jeugdcommissie.....	2
3.	Eerste contact met het team.....	3
4.	De wedstrijd.....	4
4.1	Welke begeleiding vraagt de mini?	4
4.1.1	De spelleider	4
4.1.2	De begeleider	5
4.2	Welke begeleiding vraagt de elftalhockeyer?	7
5.	Stap voor stap begeleiden	9
5.1	Zestalthockey	9
5.1.1	Opstelling en taakverdeling.....	9
5.1.2	E-Jeugd 1e jaar (groep 5)	10
5.1.3	E-Jeugd 2e jaar (groep 6)	11
5.2	Achttalthockey	12
5.3	Elfalthockey D-jeugd 2e jaar (leeftijd 11 jaar)	14
6.	Contacten met de trainer.....	15
7.	De aanvoerder	16
8.	De coach en fair-play	17

1. WAT IS COACHEN?

Een coach van een jeugdteam heeft geen gemakkelijke taak. Naast specifieke hockey-aspecten krijgt hij te maken met opvoedkundige aspecten, zoals "hoe ga je om met je tegenstanders?", "hoe ga je om met scheidsrechters?", "hoe zorgen we met z'n allen voor fair-play?", enz.

Eén van de belangrijkste doelen die een jeugdcoach moet hebben is om het hockeyen voor de kinderen stimulerend, interessant, leerzaam en leuk te maken. Zeker bij jonge kinderen mag geen prestatiedruk in de zin van "moeten winnen" gelegd worden.

De coach maakt geen deel uit van het team. Wel hoort hij bij het team en zijn handelingen en gedragingen zijn in hoge mate bepalend voor de sfeer, de speelwijze en het plezier dat de kinderen hebben. Hij moet zich constant bewust zijn dat hij werkt met individuen die verschillende persoonlijkheden en fysieke eigenschappen hebben. Ieder van die individuen vraagt dus om een persoonlijke benadering. Daarnaast zal de coach de relaties tussen de spelers onderling en tussen de spelers en hemzelf als coach goed moeten observeren.

Het is essentieel dat de coach zijn handelingen afstemt op het niveau van de groep. Opdrachten die te moeilijk zijn voor het team en boven de vaardigheden van de spelers uitstijgen werken averechts: er zal alleen maar slechter door gespeeld gaan worden.

Ook dient de coach de taal die hij gebruikt aan te passen aan het niveau van de spelers. De coach moet derhalve bekende, ook op de training gebruikte termen hanteren en hij moet de spelers niet overladen met ingewikkelde en voor de kinderen vaak onbegrijpelijke termen, zoals "zonedekking", "speel op de interceptie" en "neem de scoringsposities in". Alleen als op de training deze zaken voldoende aan de orde zijn geweest kunnen ze in de wedstrijdbegeleiding terugkomen.

Een aparte groep waar de coach mee te maken krijgt is de groep ouders. Vaak zijn de ouders veel meer gericht op winnen en presteren dan de kinderen. Zij ervaren een fout of een misser van hun kind als een persoonlijke fout. Alle aandacht, zowel positieve als negatieve, wordt op het kind gericht. Het zal duidelijk zijn dat deze ouders "schadelijk" zijn voor een goede hockeyontwikkeling van een kind. In deze gevallen is het een taak van de coach om de ouders te wijzen op de negatieve kanten van hun gedrag en om ze suggesties te geven over hoe het wél kan: positief aanmoedigen en ondersteunen en de inhoudelijke aanwijzingen aan de coach overlaten.

N.B. De termen "coachen" en "begeleiden" en "coach" en "begeleider" worden willekeurig door elkaar gebruikt.

2. DE COACH EN DE JEUGDCOMMISSIE

De eerste stap naar het "coachschap" is meestal een vraag van een lid van de jeugdcommissie van de vereniging: "Wilt u in het komende seizoen coach worden?" Voordat u op deze vraag antwoord kunt geven is het zinvol om te overleggen met de jeugdcommissie en de trainer. Wat kan in dit overleg aan de orde komen?

Keuze team

- wilt u een jongens- of meisjesteam begeleiden?
- voor welke leeftijdscategorie acht u zich het meest geschikt?
- voor welk prestatieniveau kiest u?

Algemeen

- hoe is de structuur van de vereniging, wie zijn de verantwoordelijken?
- wie is uw aanspreekpunt v.w.b. de coaching?
- wie zorgt voor uw introductie bij het team en wanneer?
- welke verzekeringsregeling heeft de vereniging afgesloten?

Praktische zaken:

- een wedstrijdschema voor de uit- en thuiswedstrijden.
- hoe en door wie worden de opstelling, het tijdstip van verzamelen en (bij uitwedstrijden) de "rijdende ouders" bekend gemaakt?
- zijn er routebeschrijvingen naar de sportcomplexen voor de uitwedstrijden?
- wedstrijdformulieren: waar en wanneer inleveren?
- vervoer bij uitwedstrijden: fiets, openbaar vervoer en/of auto's? Hoe hoog zijn de kosten en hoe worden deze omgeslagen?
- E.H.B.O.: waar ligt de verbandtrommel, ijs voor koeling en de telefoonlijst met telefoonnummers van dienstdoende tandartsen, artsen en G.G.D. (ambulance)?

Trainer en trainingen

In het algemeen zal de jeugdcommissie voor het team een trainer zoeken en aanstellen.

Als de keuze bepaald is zal u met deze trainer en de jeugdcommissie overleggen over o.a.:

- trainingsfrequentie, -duur en -aanvang
- wat is het clubbeleid t.a.v. presentie op trainingen en tijdens wedstrijden?
- wat is het clubbeleid t.a.v. het dragen van beschermende materialen?
- hoe wordt het afzeggen voor trainingen c.q. wedstrijden geregeld?

3. EERSTE CONTACT MET HET TEAM

Het introduceren van uzelf bij het team kan geschieden door één der leden van de jeugdcommissie (uw vaste contactpersoon?) of via publicatie in het clubblad. U heeft hierover al overleg gepleegd met de jeugdcommissie. Een goed tijdstip voor de eerste ontmoeting met het team kan zijn de eerste training na de vakantie. Het hele gezelschap, inclusief trainer en jeugdcommissielid, wordt verondersteld op dat moment aanwezig te zijn. Als plaats van samenkomst kan het clubhuis of één der kleedkamers fungeren.

Wat u in een introductiebijeenkomst aan de orde stelt is onder meer afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. Hieronder enkele mogelijke aandachtspunten, die voornamelijk geschikt zijn voor een bijeenkomst met wat oudere kinderen.

- uzelf voorstellen.
- korte uitleg van uw visie op hockey en hoe u denkt dat een hockeyteam moet functioneren.
- spelers in een vragenronde zichzelf laten voorstellen (naam, hockeyervaring, voorkeurspositie in het veld, school, e.d.).
- mededelingen t.a.v. presentie op trainingen en wedstrijden, het dragen van beschermende materialen en (bij oudere jeugd) roken/alcoholgebruik zoals door u, de trainer en de jeugdcommissie zijn overeengekomen.
- de taken van de aanvoerder bespreken; de spelers kunnen aan de hand van deze taakomschrijving hun gedachten laten gaan over de keuze van de juiste speler voor het aanvoerschap; e.e.a. in overleg met de trainer/begeleider.
- bespreken van de taken van het team t.a.v. de club, tegenstanders, scheidsrechters en t.a.v. elkaar; afspraken waarop u tijdens wedstrijdbesprekingen regelmatig terug zult (moeten) komen.
- praktische afspraken, zoals op tijd komen, geen horloges en sieraden dragen tijdens trainingen en wedstrijden met het oog op verwondingen, thuislaten van waardevolle spullen, enz.
- geef de spelers gelegenheid om vragen te stellen.

Bij jonge jeugd (E- en D-categorie) is het aan te bevelen om een bijeenkomst te beleggen met de ouders. U kunt bovenstaande punten met hen bespreken en u kunt tevens vragen wat de ouders van u verwachten als coach. Het is belangrijk om te komen tot een gezamenlijke "opleidingsweg". De volgende stellingen kunnen daarbij als uitgangspunt dienen:

- kinderen moeten op een plezierige, veilige en dynamische manier, aangepast aan hun ontwikkelingsniveau, samen leren hockeyen en zo stap voor stap komen tot elftalhockey.
- coaches en ouders zijn opvoeders. Hun coachingsstijl hoort positief te zijn, d.w.z. aanmoedigen tot inspanning en goed spel. Bovendien, eerst prijzen wat goed is, pas daarna instructie ter verbetering van.....
- tijdens de wedstrijd accepteren de ouders de "autoriteit" van de coach.
- samen leren het hockeyspelletje te spelen en er van gemeten is belangrijker dan leren winnen.
- Met betrekking tot de opstelling en wisselerspelers is het van belang dat er duidelijkheid bestaat voor uzelf, voor de kinderen en voor de ouders over de volgende punten:
 - ? alle kinderen leren op alle plaatsen te spelen, om zo veel mogelijk spelervaring op te doen.
 - ? een mini-team speelt altijd met een "aangeklede" keeper en 5 spelers (=zestal) of 7 spelers (= achtstal). Nooit meer spelers in het veld!
 - ? de keeper en een veldspeler kunnen in de rust van plaats wisselen.
 - ? wanneer er wisselerspelers zijn, wordt er volgens een systeem gewisseld.

4. DE WEDSTRIJD

In deze paragraaf is een onderscheid gemaakt tussen "Mini-Hockey" en "Elftal hockey". De reden voor dit onderscheid is dat de begeleiding bij mini-hockey (d.w.z. zestal- en achttal hockey) op sommige punten afwijkt van de begeleiding van elftal hockey. In de paragrafen 4.1 en 4.2 wordt ingegaan op de organisatorische aspecten van de begeleiding voor, tijdens en na de wedstrijd.

Het KNHB Mini-Hockey Plan Nederland is een basisopleiding tot en met het elftal hockey en bestaat uit 5 fasen:

Fase 1.	1:1 duellen	Benjamin trainings leden
Fase 2.	3:3 duellen / wedstrijden	Benjamin trainings leden en F- jeugd
Fase 3.	6:6 wedstrijden	E- jeugd
Fase 4.	8:8 wedstrijden	D- jeugd
Fase 5.	11:11 wedstrijden	D/C/B/A- jeugd

Het seizoen, echter, is weer onderverdeeld in drie perioden:

- Periode 1. augustus tot de herfstvakantie
- Periode 2. na herfstvakantie tot de winterstop
- Periode 3. na winterstop tot de zomervakantie

Deze indeling geldt niet alleen voor het trainingsplan maar ook voor de begeleiding. Dit begeleiden gebeurt volgens het "stap voor stap begeleidingsplan". Dit plan wordt behandeld in paragraaf 4.3. In die paragraaf zullen de inhoudelijke aspecten van het begeleiden aan bod komen.

4.1 Welke begeleiding vraagt de mini?

4.1.1 De spelleider

In het zes- en achttal hockey is een belangrijke opleidingsfunctie weggelegd voor de spelleider.

De spelleider is ervoor verantwoordelijk dat beide teams kunnen spelen op een plezierige, veilige en leerzame wijze, waarbij winnen of verliezen van ondergeschikt belang is; de prestatie moet ondergeschikt gemaakt worden aan het spelplezier.

De spelleider is dus géén scheidsrechter!

Bij het zestal hockey worden de wedstrijden geleid door één spelleider; bij het achttal hockey door twee spelleiders.

Er wordt gespeeld met speelregels, niet met spelregels. Wat is het verschil? Spelregels liggen vast, terwijl speelregels afspraken zijn die gemaakt worden om het spel (van de betreffende wedstrijd) veilig en met plezier te kunnen spelen, en niet om de kinderen in hun spel te belemmeren. In het Mini-Hockey Plan Nederland zijn de speelregels van het zes- en achttal hockey uitgebreid beschreven. Globaal vallen de regels uiteen in twee groepen.

1. Regels die te maken hebben met het speelveld:
 - zijlijn
 - doellijn
 - deelgebied
 - doel
 - buitenspel (alleen bij achttal hockey)
2. Regels die te maken hebben met de veiligheid van de spelers:
 - sticks
 - afhouden/draaien
 - van links aanvallen
 - hoge bal
 - bal ongecontroleerd terugslaan
 - afstand houden bij vrije slag
 - bolle kant
 - bal tegen het lichaam

Voor de aanvang van de wedstrijd overlegt de spelleider met de begeleiders van beide teams. Hij overlegt over het spelniveau en de sfeer waarin gespeeld zal worden en vraagt of er bepaalde accenten gelegd moeten worden. Voorbeelden van te leggen accenten:

- sticks is gevaarlijk en dus verboden
- bal eerst onder controle, dan pas afspelen
- niet te lang lopen met de bal
- afspelen als een andere speler vrij staat
- gebruik de hele ruimte, geen kluitjeshockey
- afwisseling in breed en diep spelen
- handhaven van de formatie
- balbezit: veld zo groot mogelijk maken; niet-balbezit: veld zo klein mogelijk maken
- zorg dat je steeds "meedoet", ook als de bal niet vlakbij is

De activiteiten van de spelleider rondom de wedstrijd op een rijtje:

Vóór de wedstrijd; De spelleider:

- maakt kennis met de begeleiders van beide teams.
- overlegt over de wijze van spelleiden en begeleiden.

Begin van de wedstrijd: De spelleider:

- verzamelt beide teams op de middenlijn en laat de kinderen kennis maken.
- tosst met beide aanvoerders.
- laat de kinderen zich onder leiding van de begeleiders goed opstellen.
- geeft het beginsignaal als iedereen is opgesteld en de begeleiders buiten het speelveld zijn.

Tijdens het spel: De spelleider:

- draagt de verantwoordelijkheid voor de goede gang van zaken en veiligheid tijdens het spel
- gedraagt zich nadrukkelijk als spelleider en niet als scheidsrechter
- tracht de kinderen voor alles spelplezier te verschaffen door hen actief te laten spelen waarbij ze zelf keuzen kunnen maken op grond van hun eigen inbreng en creativiteit
- onderbreekt het spel zo min mogelijk; alleen in verband met veiligheid en hoofdregels
- fluit "vragend", dat wil zeggen vraagt af en toe aan de kinderen waarom en geeft indien nodig uitleg
- gaat er van uit dat de overtredingen onopzettelijk zijn
- is consequent en duidelijk
- laat altijd spelen vanuit een basisopstelling met een concrete taakverdeling, waarbij de functie van de doelverdediger niet vergeten wordt
- probeert "kluitjeshockey" zo veel mogelijk te voorkomen
- geeft concrete spelaanwijzingen aan beide ploegen, voornamelijk als het spel stil ligt
- geeft een time-out als dat noodzakelijk blijkt. De begeleiders hebben nu de gelegenheid hun team te hergroeperen en extra aanwijzingen te geven
- staat nooit toe dat er meer dan zes spelers op een zestalveld en meer dan acht spelers op een achttalveld spelen. Het wisselen van spelers is onbeperkt toegestaan
- stimuleert door zijn positief meelevende houding tot nóg meer spelbeleving

Na het spel: De spelleider:

- houdt met de kinderen en de begeleiders een korte nabespreking

4.1.2 De begeleider

Zoals we in § 1 al zagen is het één van de belangrijkste doelen voor een jeugdcoach om het hockeyen voor de kinderen leuk, stimulerend, interessant en leerzaam te maken, zonder prestatiedruk. Dit geldt in het bijzonder voor de begeleider van een team in de E- en D-categorie. Opleiden staat voorop, de kinderen moeten op alle plaatsen in het veld leren spelen. Tevens kan er een bijdrage worden geleverd aan de sportieve opvoeding van de kinderen.

Over welke kwaliteiten moet de begeleider beschikken?

1. Organisatorische kwaliteiten. Dit betreft:
 - organisatie van het Mini-Hockey binnen de vereniging
 - organisatorische aspecten bij aanvang van het seizoen, tijdens het seizoen en na afloop van het seizoen
 - organisatie rondom de wedstrijd
2. Technisch/tactische kwaliteiten.

De begeleider moet inzicht hebben in het opleidingsplan:

 - techniek:
 - ? wat moeten de kinderen in deze fase technisch beheersen?
 - tactiek:

- ? taakverdeling
 - ? opstelling
 - ? opdrachten/afspraken
 - speelregels
3. Begeleidingskwaliteiten betreffende de spelbeleving en de spelsfeer.
Dit betreft de "Mini-Hockey filosofie". De belangrijkste uitgangspunten van deze filosofie:
- mini's spelen met elkaar, niet tegen elkaar
 - het gaat om het spel, niet om de uitslag
 - het samenspelend bezig zijn geeft plezier en voldoening
 - plezier en voldoening worden groter, naarmate het team technisch en tactisch vooruitgang boekt en de motivatie om samen te spelen toeneemt
 - de begeleider stijgt niet in aanzien als zijn team wint
 - de begeleider is niet teleurgesteld bij verlies, maar wel bij slechte inzet, slechte teamgeest, slechte samenwerking of slechte mentaliteit
 - de begeleider is enthousiast bij inzet, samenwerking, samenspel en sportiviteit

De activiteiten van de begeleider rondom de wedstrijd op een rijtje:

Vóór de wedstrijd: De begeleider:

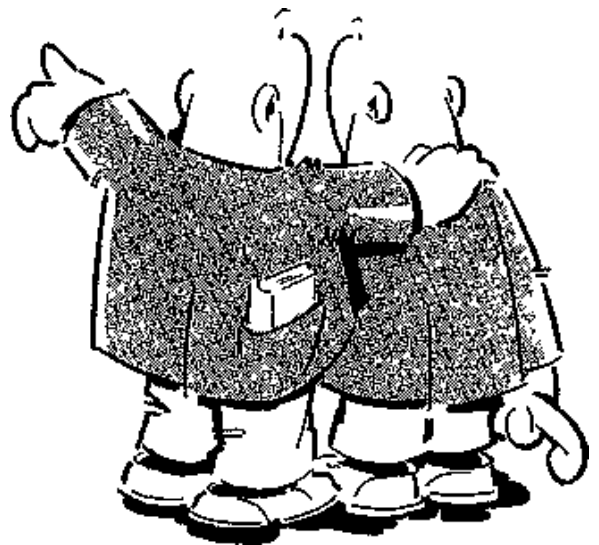
- ontvangt en maakt kennis met het andere team, de begeleider en de spelleider
- maakt afspraken met de spelleider en de begeleider van het andere team over de accenten die gelegd zullen worden in de begeleiding en de spelleiding
- zet samen met het team het speelveld uit (bij thuiswedstrijden)
- houdt een bespreking met het team. Onderwerpen kunnen zijn:
 - ? opstelling
 - ? wie is vandaag de keeper (alle kinderen komen hiervoor minstens één keer aan de beurt)
 - ? wie is vandaag de aanvoerder (alle kinderen komen hiervoor minstens één keer aan de beurt)
 - ? wat zijn de accenten voor deze wedstrijd
 - ? individuele opdrachten
 - ? hoe wordt er gewisseld
- begeleidt de "warming-up"

Tijdens de wedstrijd: De begeleider:

- volgt rustig het spel van beide partijen
- roept met mate aanwijzingen het veld in, zonder de spelleider te storen
- stimuleert tot een positieve spelbeleving:
 - ? sportief gedrag
 - ? zo goed mogelijk je best doen
 - ? elkaar helpen
 - ? elkaar en de spelleider accepteren
- blijft buiten het speelveld
- vraagt een time-out indien nodig
- roept eventueel te fanatieke ouders tot de orde
- laat de kinderen spelen
- waardeert het spel van beide partijen

In de rust: De begeleider:

- laat de kinderen zo nodig truien of een trainingspak aandoen
- luistert naar de kinderen
- geeft een pluim of een bemoedigende opmerking
- herhaalt taken en opdrachten
- geeft tips
- geeft de wissels aan

Na de wedstrijd: De begeleider:

- ruimt samen met de kinderen het veld op (bij thuiswedstrijden)
- zorgt voor limonade of thee (bij thuiswedstrijden) en praat na met beide teams, de begeleider, de spelleider en de ouders
- vult het wedstrijdformulier in
- in het algemeen: leert de kinderen een goede gastvrouw/gastheer te zijn
- zorgt ervoor dat er een kort verslagje komt voor in het clubblad (dit doen de kinderen bij toerbeurt)

4.2 Welke begeleiding vraagt de elftalhockeyer?

Elfthalhockey wordt gespeeld vanaf het 2e jaar in de D-categorie. Vanaf dit moment tot aan het einde van z'n "hockeyloopbaan" blijft een speler elfthalhockey spelen.

De begeleiding van jeugdteams die elfthalhockey spelen is natuurlijk afhankelijk van de leeftijdscategorie. D-jeugd is nog afhankelijk van de volwassene, terwijl de A-jeugd redelijk in staat zal zijn zelfstandig te handelen. Dit verschil uit zich met name in het sociale gedrag. Daarnaast zijn er uiteraard grote fysieke verschillen te constateren. Hoe een elftalhockeyer begeleid moet worden is dus niet in het algemeen aan te geven; er zullen per leeftijdscategorie andere accenten gelegd moeten worden. De leeftijdskenmerken van de verschillende leeftijdscategorieën en de gevolgen voor de training zijn te lezen in KNHB Opleidingsplan.

Wat de begeleiding betreft hieronder enkele algemene aandachtspunten die gelden voor jongeren in de "elfthalhockey-leeftijd":

- wees vriendelijk: kinderen nemen nauwelijks iets aan van iemand die ze niet mogen.
- wees duidelijk: kinderen willen weten waar ze aan toe zijn, wat er van ze verwacht wordt.
- wees optimistisch: kinderen worden graag aangesproken op hun zelfstandigheid. Laat merken dat er veel van ze verwacht wordt.
- wees belonend: kinderen werken nog harder als ze merken dat ze iets goed doen.
- besteed 90% van de tijd aan luisteren en hooguit 10% aan spreken.

De activiteiten van een coach rondom de wedstrijd op een rijtje:

Vóór de wedstrijd: De coach:

- bij uitwedstrijden: maakt goede afspraken (of laat die maken) over verzamelplaats en -tijd, wijze van vervoer, route, enz.
- bij thuiswedstrijden: ontvangt de tegenpartij en de scheidsrechters, wijst hen de kleedkamers en het speelveld
- bepaalt waar de wedstrijdbespreking wordt gehouden: bij iemand thuis, in het clubhuis, in een kleedkamer of op het veld
- leidt de wedstrijdbespreking. Enkele punten die in deze bespreking behandeld (kunnen) worden:
 - ? opstelling en tactische accenten: wat ging er in de vorige wedstrijd goed/fout en waarom?
 - ? belangrijkste taken van de spelers (concrete opdrachten)
 - ? strafhoekslagen aanvallend en verdedigend
 - ? strafslagen
 - ? individuele taken bij o.a. uitverdedigen, vrije slagen, inslagen, lange comer e.d.
 - ? wie heeft er (als er geen vaste keeper is)
 - ? algemene speelwijze en accenten hierin

Daarnaast kunnen enkele opmerkingen over speelgedrag en mentaliteit gemaakt worden, bijvoorbeeld betreffende:

- ? zo goed mogelijk blijven hockeyen, ongeacht het scoreverloop
- ? acceptatie van de scheidsrechters
- ? sportiviteit t.a.v. tegenstanders en medespelers
- ? concentratie t.a.v. de eigen taken
- ? anderen zoveel mogelijk helpen en stimuleren

Een gouden regel is: vertel voor en tijdens de wedstrijd niet te veel en geef spelers niet te veel opdrachten. Kinderen zijn niet in staat veel opdrachten tegelijkertijd te onthouden en uit te voeren. Als ze dus te veel taken toebedeeld krijgen, komt er van de uitvoering weinig terecht. Richt de aandacht vooral op inzet en een

- goede, plezierige wedstrijd
- zorgt voor een goede directe voorbereiding op de wedstrijd
De directe voorbereiding op de wedstrijd zal meestal een vaste routine zijn. De coach dient er zorg voor te dragen dat de spelers het belang inzien van een goede voorbereiding en hun eigen verantwoordelijkheid hierin. Naarmate de spelers ouder worden zal de "controle"-functie van de coach minder worden. Vaak zal een speler, veelal de aanvoerder, de leiding van de directe voorbereiding op de wedstrijd op zich nemen

Vaste onderdelen van deze voorbereiding:

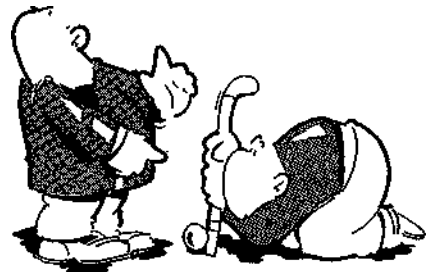
- ? warming-up met de gehele groep
- ? warming-up met stick en bal; denk hierbij aan de veiligheid
- ? aanvoerder stelt zich voor aan de aanvoerder van de tegenpartij en de scheidsrechters en tosst voor de speelhelpt of afslag
- ? trainingspakken uit en bij elkaar komen voor het "hoeraatje"

Tijdens de wedstrijd: De coach:

- beoordeelt het eigen team:
 - ? houden de spelers zich aan de opstelling en het systeem?
 - ? houden de spelers zich aan de gemaakte afspraken?
 - ? houden de linies zich aan de gemaakte afspraken?
 - ? *zijn de gemaakte afspraken goed, of moeten ze veranderd worden?
 - ? moeten er wissels plaatsvinden?
- beoordeelt de tegenpartij:
 - ? zijn er spelbepalende spelers die "uitgeschakeld" moeten worden?
 - ? zijn er zwakke punten die benut kunnen worden?
 - blijft rustig en probeert alleen specifieke aanwijzingen te geven, zoveel mogelijk individueel, b.v.: "Peter, houd je handen verder uit elkaar als je een bal stopt". In geen geval slingert hij kreten als "stoppen" (als iemand net heeft gemist) of "bewegen" (wie, waarheen?) het veld in. Deze kreten zijn natuurlijk goed bedoeld, maar ze ressorteren geen enkel effect.

In de rust: De coach:

- laat de spelers indien nodig trainingspakken aantrekken
- laat de spelers water/thee/sinaasappels pakken (denk ook aan de tegenpartij)
- luistert naar de spelers, maar laat geen discussie toe
- laat de spelers een ogenblik "uitrazen" en "uitblazen" en eist daarna de aandacht op
- accentueert goede/sterke momenten
- koppelt terug naar de gemaakte afspraken
- geeft spelerswissels of plaatswissels aan en licht ze kort toe
- geeft 1 à 2 accenten aan (nieuwe opdrachten of verandering van opdrachten)
- bemoedigt de spelers en blijft positief

Na de wedstrijd: De coach:

- probeert net als bij de warming-up de verantwoordelijkheid voor een aantal zaken over te laten aan de spelers of de aanvoerder:
 - ? trainingspakken aan doen en cooling-down
 - ? bedanken van de scheidsrechters/hoeraatje
 - ? wedstrijdformulier invullen
 - ? douchen
 - ? drankje verzorgen voor de tegenpartij
- haalt direct na de wedstrijd de spelers nog even bij elkaar voor een kort nawoord: winnen/verliezen relativiseren, positief blijven en ook het spel van de tegenpartij waarderen
- bedankt de scheidsrechters en de coach van de tegenpartij en biedt hen wat te drinken aan
- gaat na of het gedrag van de spelers verloopt conform de richtlijnen van de jeugdcommissie
- controleert of iedereen vervoer terug heeft
- bedankt de ouders voor het rijden en regelt evt. de financiële vergoeding

5. STAP VOOR STAP BEGELEIDEN

In deze paragraaf zal eerst het zestal hockey worden behandeld, vervolgens het achtstal hockey en als laatste het elftal hockey. Binnen het zestal hockey wordt ook nog onderscheid gemaakt tussen 1e jaars zestal en tweede jaars zestal. Per categorie wordt eerst ingegaan op de opstelling en taakverdeling en vervolgens op het stap voor stap begeleiden van die categorie.

5.1 Zestalthockey

Op het moment dat de eerste 6 : 6 wedstrijd gespeeld wordt, zijn de kinderen voldoende voorbereid, zodat ze het spelletje veilig kunnen spelen.

Nadat de kinderen zijn opgesteld is het goed eerst eens aan de hand van de volgende vragen te observeren wat er in het veld allemaal gebeurt.

- Wat gebeurt er met de opstelling nadat de bal in het midden is uitgenomen?
- Hoe is tijdens het spel de situatie rondom de bal?
- Wat doet een speler om in balbezit te komen? Hoe komt hij in balbezit? Wat doet hij met de bal? Zijn er verschillen tussen de diverse spelers? In welk opzicht?
- Er moet een vrije slag genomen worden, wat gebeurt er dan allemaal?
- Hoe houden de kinderen hun stick vast?

Na een goede observatie is nu bekend hoe ver de kinderen in hun spelontwikkeling zijn.

Voor een goede begeleiding is het noodzakelijk dat de begeleider en de kinderen weten:

- Hoe de opstelling is?
- Wat de taken zijn op de verschillende plaatsen in het veld?

5.1.1 Opstelling en taakverdeling

1. Keeper

- voor de doellijn
- mee bewegen met de positie van de bal
- wegwerken naar de zijkant

2. Rechterverdediger

- rechts voor de 10-meterlijn
- meebewegen met de positie van de bal *

3. Linkerverdediger

- links voor de 10-meterlijn
- meebewegen met de positie van de bal *

TAKEN

- * wanneer de bal rechtsvoor is, dan gaat de rechterverdediger naar voren en de linkerverdediger steunt rechts achter (rugdekking)
- * wanneer de bal linksvoor is, dan gaat de linkerverdediger naar voren en de rechterverdediger steunt links achter (rugdekking)

VRIJE SLAGEN

- alle vrije slagen op de eigen helft worden door de 2 verdedigers genomen; ieder aan zijn eigen kant

OF

- alle vrije slagen tot aan de 10-meterlijn van het aanvalsgebied worden door de 2 verdedigers genomen; ieder aan zijn eigen kant

opm: de verdedigers worden op deze manier al gestimuleerd om aan de balkant mee naar voren te gaan om zo snel mogelijk een eventuele vrije slag te kunnen nemen

4. Rechtsvoor

- Rechts langs de zijlijn, van eigen 10-meterlijn tot aan de achterlijn van de andere partij (breedte gebied ruim 7 meter)

5. Linksvoor

- idem, maar aan de linkerkant

6. Middenvoor

- Midden tussen rechts en links voor in, van middenlijn tot aan de doellijn van de andere partij

TAKEN:

- meelopen op "eigen gebied" met de positie van de bal:
 - ? om aangespeeld te worden.
 - ? om bij balbezit van de tegenstander te kunnen scoren.

VRIJE SLAGEN:

- nemen van vrije slagen op aanvalshelft ieder op zijn "eigen gebied", afhankelijk van de afspraken die gemaakt zijn met de twee verdedigers.

OF

- nemen van de inslag en hoekslag in het 10-metergebied ieder aan zijn eigen kant. In dit geval neemt de middenvoor nooit een vrije slag.

Opstelling en taken voor de 6 : 6 zijn nu duidelijk.

Zoals in de inleiding al verteld is, volgt het opleidingsplan tot elftalhockey een aantal fasen en een aantal perioden. In elke periode moeten de kinderen nieuwe technieken bijleren en oefenen en zullen er nieuwe afspraken gemaakt moeten worden.

In het stap voor stap begeleidingsplan wordt rekening gehouden met het trainingsplan, zodat de kinderen de vaardigheden, die ze op de training geleerd hebben, toe kunnen passen in de wedstrijd. Binnen een team kan zeker geconstateerd worden dat er behoorlijke niveau verschillen zijn zoals:

- vaardigheid
- inzicht
- concentratie
- motivatie
- omgaan met elkaar

Bij de begeleiding zal er dus heel goed rekening gehouden moeten worden met de geïnfundheid van het kind en van het team als totaal en de begeleiding daar stap voor stap op aanpassen.

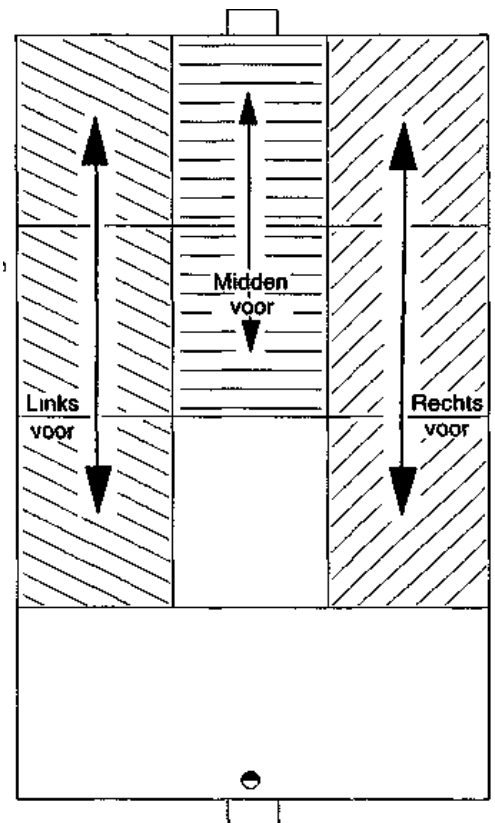
Een positieve benadering en regelmatig contact met de trainer is voor een optimale begeleiding noodzakelijk.

Wanneer met dit alles rekening gehouden wordt, dan kan de eerste wedstrijd gespeeld worden.

5.1.2 E-Jeugd 1e jaar (groep 5)

Kinderen van deze leeftijd zijn nog erg individueel ingesteld. Ze spelen voor zichzelf. Dat is logisch. De technische vaardigheid met stick en bal is nog beperkt en het kind heeft nog moeite genoeg met zijn eigen "spel". Het heeft in het spel nog geen tijd om op iets anders te letten. De aanwijzingen die langs de lijn aan de beginnende hockeyers worden gegeven zoals "kijken", "afspelen", zijn goed bedoeld, maar kijkend naar de technische vaardigheid van de spelertjes valt op te merken dat de kinderen nog zoveel moeite hebben met de bal dat zij niet tegelijkertijd kunnen kijken en zien naar wie de bal afgespeeld kan worden. Bovendien moet dan de afspelactie nog lukken. Bij dit stap-voor-stap-begeleidingsplan wordt het jaar ingedeeld in perioden:

- Periode 1. augustus tot de herfstvakantie
- Periode 2. na herfstvakantie tot de winterstop
- Periode 3. na winterstop tot de zomervakantie

PERIODE 1 + 2

OPSTELLING: Formatie "1 - 2 - 3"

- komen tot begrip: VOOR - ACHTER - RECHTS - LINKS
- afspraken maken over:
- wie neemt waar de vrije slag?

SPEELREGELS:

- sticks is gevaarlijk en moet worden afgefloten
- is er een afpakker in de buurt, dan stick bij de bal
- van iedere partij mag maar één speler bij de bal zijn
- accent op plaats houden
- OVERTREDINGEN:
- spelleider legt uit waarom er gefloten is.

PERIODE 3

OPSTELLING: Formatie: "1 - 2 - 3":

- samen spelen is afspraken maken en taakverdelen.
- Het accent van de begeleiding ligt op opstelling en taakverdeling in de VERDEDIGING.
- Voorkomen van doelpunten door de bal zo ver mogelijk van het doel te houden.

SPEELREGELS:

- t.a.v. lijnen op het veld

5.1.3 E-Jeugd 2e jaar (groep 6)

De hockeyvaardigheid gaat goed vooruit. Elk kind wil zijn technisch kunnen telkens weer ervaren en laten zien. Ook in wedstrijden. Iedereen kent ze wel, de "pingelaartjes". Ik-gericht, individueel slim handelen is mogelijk door technische vaardigheid. Men probeert steeds de ander te snel en te slim af te zijn. Het "ik-gerichte" gaat geleidelijk in de richting van "SAMEN ZIJN WE STERKER". Dat is logisch. Hoe handiger met stick en bal, hoe meer tijd om op andere dingen te letten en hoe meer mogelijkheden om een bepaalde spelsituatie op te lossen. Met zijn tweeën b.v. heb je veel meer mogelijkheden om een speler te passeren dan alleen.

Bij de begeleiding van de 2de jaars zal taakverdelen en samenwerken meer centraal staan.

PERIODE 1

OPSTELLING + taakverdeling globaal:

- taakverdelen en samenwerken in de VERDEDIGING
- De bal ver van het doel houden en de bal naar "buiten" wegwerken, geeft de tegenaanval weinig kans op scoren.
- vrije slag: wie - waar - richting

SPEELREGELS:

- gevaarlijk spel
- sticks is gevaarlijk
- eerst bal onder controle, dan pas afspelen
- afstand bij duel 1 : 1
- lijnen op het veld
- strafbal

PERIODE 2

- taakverdelen en samenwerken in de AANVAL
- met z'n tweeën heb je meer mogelijkheden, dan alleen
- vrije slag:
- er ontstaan meer mogelijkheden als meerdere spelers aanspeelbaar zijn

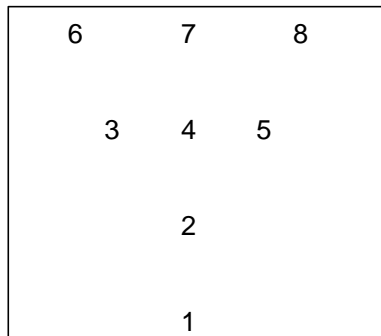
PERIODE 3

- taakverdeling en samenwerking tussen AANVALLERS en VERDEDIGERS
- vrije slag naar 'buiten' geeft ruimte

5.2 Achttalhockey

Weer een jaar verder. Bij een gemiddeld kind van 10/11 jaar (groep 7) is de coördinatie optimaal. De technische vaardigheid stijgt snel. Als in de voorgaande jaren in allerlei spelletjes en oefensituaties bewust, systematisch en regelmatig is gewerkt aan de technische vaardigheid, samenwerking, waarnemen en keuze maken in een bepaalde (eenvoudige) spelsituatie, is er voldoende ervaring opgedaan om over te gaan naar een groter veld met 8 spelers.

Het ontwikkelen van hockey tactische vaardigheden staat centraal. De kinderen zijn er rijp voor.

Bij het begeleiden van het achttalhockey ligt het accent van de begeleiding op het leren gebruiken van de breedte van het veld om zo ruimte in de diepte te creëren.

T.o.v. het zestalhockey is het veld eens zo breed geworden. Twee nieuwe functies moeten in het achttalteam ingepast worden:

- de laatste man (2)
- de voorstopper (4)

De taak van de keeper is duidelijk en de taak van het aanvalsdrietal is vrijwel gelijk gebleven (zie zestalhockey, opstelling en taakverdeling). De taken van de linker (3) en rechter (5) verdediger (zie zestalhockey) worden echter behoorlijk uitgebreid. De begeleiding zal zich dus toe moeten spitsen op taak en plaats van de laatste man (2) en van het verdedigende drietal.

In de stap voor stap begeleiding staat steeds één van de taken (verdedigen, opbouwen, aanvallen) centraal.

OPSTELLING EN TAAKVERDELING

1. Keeper

OPSTELLING:

- voor de doellijn
- meebewegen met de positie van de bal
- wegwerken naar de zijkant

2. Laatste man

VERDEDIGENDE TAAK: bij balbezit tegenpartij rugdekking geven aan de overige 3 verdedigers. Wanneer hij de bal onderschept heeft, is het goed de bal naar rechts/links breed weg te werken (bal ver van het doel houden!).

OPBOUWENDE TAAK: wanneer de aanval van de eigen partij in balbezit is, rugdekking geven aan de aanval, samen met de verdediger aan de niet-balkant.

De opbouw begint met breed uitverdedigen via de rechter- of linker verdediger.

3. Linkerverdediger

VERDEDIGENDE TAAK: afstoppen van de rechterspits van de tegenpartij. Bij balbezit tegenpartij, rugdekking geven aan de niet balkant.

OPBOUWENDE TAAK: bij balbezit laatste man of voorstopper links breed opstellen (aan de zijlijn), zodat breed afspelen mogelijk wordt en zo ruimte ontstaat om een aanval in de diepte op te bouwen.

AANVALLENDE TAAK: aansluiten bij de aanvalslijn om:

- aan de balkant deel te kunnen nemen aan de aanvalsactie
- aan de niet-balkant kort achter de aanvalslijn te steunen

VERDEDIGENDE TAAK: wanneer de tegenpartij de aanval onderbreekt en in balbezit komt, zal de linkerverdediger snel terug komen om zijn verdedigende taak te kunnen uitvoeren.

5. Rechterverdediger

Heeft dezelfde taak als de linkerverdediger, maar aan de rechterkant van het veld.

4. Voorstopper

VERDEDIGENDE TAAK: afstoppen van de centrumspits van de tegenpartij.

Op het middenveld onderbreken van de aanval van de tegenpartij.

OPBOUWENDE TAAK: wanneer hij in balbezit is, breed of diep afspelen.

Wanneer de rechter/linkerverdediger of de laatste man in balbezit is/komt, zich breed/diep opstellen om aangespeeld te kunnen worden om zo een aanval mee op te bouwen.

AANVALLENDE TAAK: aansluiten bij de aanvalslijn om deel te kunnen nemen aan de aanvalscombinaties.

VERDEDIGENDE TAAK: wanneer de tegenpartij de aanval onderbreekt en in balbezit komt, zal de voorstopper snel terug komen om zijn verdedigende taak te kunnen uitvoeren.

VRIJE SLAGEN

Alle vrije slagen op het gebied tussen de twee 15-meterlijnen worden genomen door de vier verdedigers. Ieder op eigen gebied. De medespelers moeten er voor zorgen dat er steeds minstens twee afspeelmogelijkheden zijn (breed en diep) en bij een vrije slag op het middenveld drie: rechts/links breed en diep.

6. Linkerspits en rechterspits

OPSTELLING:

- Linkerspits: Links langs de zijlijn, van eigen 15-meterlijn tot de achterlijn van de andere partij.
- Rechterspits: Rechts langs de zijlijn, van eigen 15-meterlijn tot de achterlijn van de andere partij.
- **TAKEN VAN LINKER- EN RECHTERSPTS:**
- meelopen op 'eigen gebied' (veld breed houden) met de positie van de bal:
- om aangespeeld te kunnen worden
- om bij balbezit van de tegenpartij de opkomende verdedigende lijn af te stoppen en zo een aanvalsopbouw te storen/te voorkomen
- d.m.v. samenspel of individuele actie te scoren
- nemen van vrije slagen op aanvalshelft in het
- 15-metergebied (tussen de zijlijn en het deelgebied), ieder aan zijn eigen kant

7. Centrumspits

OPSTELLING:

- midden tussen rechter- en linkerspits. Van middenlijn tot aan de doellijn van de andere partij
- De centrumspits neemt geen vrije slagen, hij moet zich steeds aanspeelbaar opstellen.

PERIODE 1

OPSTELLING: De opstelling blijft in alle drie de perioden hetzelfde.

- Globale taakverdeling
- - Vrije slag: coachen op wie / waar / richting

SPEELREGELS - 15-meterlijn

- deelgebied
- buitenspel
- strafhoekslag

Het accent van de begeleiding ligt op de VERDEDIGENDE TAAK en het breed uitverdedigen.

PERIODE 2

Het accent van de begeleiding ligt op de OPBOUWENDE TAAK: de samenwerking tussen het verdedigende drietal en het aanvallende drietal.

PERIODE 3

Het accent van de begeleiding ligt op de AANVALLENDE TAAK: de samenwerking tussen het verdedigende drietal en het aanvalde drietal.

Opmerking:

Voldoende TECHNISCHE VAARDIGHEID is een voorwaarde om tactisch te kunnen spelen.

Vaardig zijn met stick en bal, betekent mogelijkheid tot 'kijken' en snel handelen.

Een bal gericht met snelheid kunnen afspelen, betekent mogelijkheid om breedte van veld te bespelen. De bal moet natuurlijk ook aangenomen kunnen worden.

Tactiek:

Regel 1: DE SPELERS VAN HET TEAM MOETEN ER ALTIJD VOOR ZORGEN DAT DE BALBEZITTER OP HET MIDDENVELD MINSTENS 3 AFSPEELMOGELIJKHEDEN HEEFT (BREED: RECHTS EN LINKS en DIEP)

Regel 2: DE SPELERS VAN HET TEAM MOETEN ER ALTIJD VOOR ZORGEN DAT DE BALBEZITTER AAN DE ZUKANT VAN HET VELD MINSTENS 2 AFSPEELMOGELIJKHEDEN HEEFT (BREED EN DIEP)

Regel 3: BIJ BALBEZIT MOETEN DE SPELERS VAN HET TEAM ER VOOR ZORGEN HET VELD BREED TE HOUDEN, ZODAT DE VERDEDIGENDE PARTIJ VEEL RUIMTE MOET VERDEDIGEN, WAARDOOR KANS OP "OPENINGEN" ONTSTAAT.

5.3 Elftalhockey D-jeugd 2e jaar (leeftijd 11 jaar)

Wanneer het achttalhockey voldoende is beoefend en het spel zich afspeelt op de hele toegestane speelruimte, is de stap naar elftalhockey niet zo groot meer. In het elftalhockey wordt niet meer gewerkt met perioden. Natuurlijk is er wel een opbouw in het jaar, maar deze is per team verschillend.

TAKEN:

Keeper

- positiespel
- uitlopen bij 1 : 1
- controle over de bal in diverse situaties
- geen risico's

Achterste linie

- Balbezit
 - ? opkomen en aansluiten
 - ? uitverdedigen
 - ? geen risico's
 - ? goed aanspeelbaar zijn
- Niet-balbezit
 - ? man- en/of ruimtedekking geven
 - ? kansen vrijdelen

Midden linie

- Balbezit
 - ? opbouwen
 - ? combinatiespel
 - ? aanspeelbaar zijn
 - ? zorgen voor een goede veldbezetting (breedtespel)
- Niet-balbezit
 - ? man- en/of ruimtedekking
 - ? vertragen
 - ? toepassen van tackle-back

Voorste linie

- Balbezit
 - ? controleren van voorzetten en afronden
 - ? goed op eigen spelpositie spelen
 - ? scoren
- Niet-balbezit
 - ? ruimtedekking
 - ? storen

<u>OPSTELLING</u>		
9	10	11
6	7	8
3	4	5
	2	

6. CONTACTEN MET DE TRAINER

Na het eerste contact met de trainer van uw elftal, tijdens het gesprek met de jeugdcommissie, is een voortdurende communicatie met de trainer een absolute vereiste, omdat:

- de wedstrijden en trainingen een eenheid vormen.
- tussen beiden een voortdurende wisselwerking aanwezig is.
- in de wedstrijden tekortkomingen naar voren komen, die getraind moeten worden.
- in de trainingen nieuwe aspecten geoefend worden, die in de wedstrijd getest moeten worden.

Vóór aanvang van het hockeyseizoen

- inventariseren van uw team wat betreft leeftijd, techniek, tactiek, conditie en mentaliteit.
- het trainingsprogramma bespreken; met name overleg inzake de formatie, het systeem, de strafhoekslag, enz.
- afspreken wie de diverse functies bij de strafhoekslag, enz. gaan vervullen.
- afspreken hoe de afgelastingen van de trainingen doorgegeven worden.
- wie geeft de keeper training?
- afspraken maken over de warming-up en de cooling-down.
- vragen of de trainer ook enige wedstrijden kan en wil bezoeken. Vooral de eerste wedstrijden zijn belangrijk.

Tijdens het hockeyseizoen

- overleg over het verloop van de wedstrijden en de individuele prestaties van de spelers.
- overleg over de inzet en de mentaliteit.
- overleg over mogelijke problemen van één of meerdere spelers.
- overleg (eventueel) over selectie.
- overleg over evenementen, zoals het Hockey Diploma, toernooien, Young Stars en districtselectie.

Na het hockeyseizoen

- afspraken maken over de afsluiting van het seizoen
- een gezamenlijk verslag voor de jeugdcommissie maken betreffende de prestaties van de spelers en het team tijdens het afgelopen seizoen

7. DE AANVOERDER

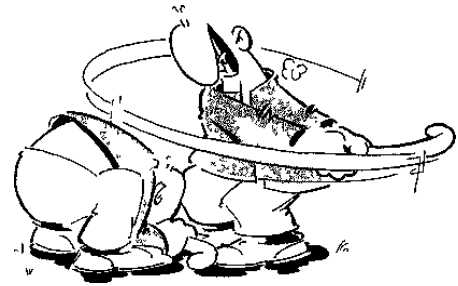
Om in overleg met het team tot een goede keuze van de aanvoerder te komen, is het aan te bevelen onderstaande punten de revue te laten passeren:

1. De aanvoerder moet iemand zijn die een goed contact heeft met enerzijds teamleden en anderzijds trainer en coach.
2. De aanvoerder hoeft niet de beste speler te zijn, maar moet wel over een redelijk tactisch inzicht beschikken. Hij is in het veld het "verlengstuk" van zijn coach.
3. De aanvoerder moet voldoende overwicht hebben om op bepaalde momenten leiding te kunnen geven.
4. De aanvoerder is de stimulerende factor t.a.v. trainingsbezoek, wedstrijdmentaliteit, trainingsdiscipline, zelfdiscipline, motivatie, enz.
5. De aanvoerder stelt zich voor de wedstrijd voor aan de scheidsrechters en aan de aanvoerder van de tegenpartij. Hij roept het "hoeraatje" en verzorgt na de wedstrijd de drankjes. Tevens vult hij het wedstrijdformulier in.
6. De aanvoerder moet organisatorische kwaliteiten bezitten. Zo dient hij b.v. een spelerslijst op te stellen met alle namen, adressen en telefoonnummers, inclusief doorbelsysteem.
7. De aanvoerder moet in staat zijn om sfeerbepalende initiatieven te ontplooiën die veelal buiten het wedstrijdgebied zullen liggen. Na de wedstrijd neemt de aanvoerder initiatief voor contact tussen eigen teamleden en tegenstanders.

Deze lijst is ongetwijfeld nog aan te vullen, maar het functioneren van de aanvoerder staat of valt met de "ruimte" die door de coach geboden wordt. Wel moet opgemerkt worden dat er in deze lijst wordt uitgegaan van een redelijke zelfstandigheid van de aanvoerder. Hoe jonger de kinderen, hoe minder vanzelfsprekend dit is. Bij de E-, D- en C-jeugd zullen de aanvoerders dus geholpen moeten worden, temeer daar in deze categorieën de kinderen bij toerbeurt aanvoerder zijn.

8. DE COACH EN FAIR-PLAY

Het wordt steeds meer duidelijk dat het stimuleren van fair-play ook in hockey noodzakelijk is om voortschrijdende normvervaging en wangedrag een halt toe te roepen. De vereniging en met name de trainer/coach/begeleider spelen hierin een voorname rol.

Er zijn veel oorzaken aan te geven voor het ontstaan van wangedrag. Onderstaand een opsomming, met daarbij enige aandachtspunten voor de trainer/coach/begeleider.

1. Gebrek aan spelregelkennis.
 - Besteedt u tijdens de training of rondom de wedstrijd aandacht aan de spelregels? Bent u zelf op de hoogte?
2. Gebrek aan begrip voor de rol van de scheidsrechter.
 - Zonder scheidsrechters is hockey onmogelijk; scheidsrechters maken meestal minder fouten tijdens een wedstrijd dan spelers.
3. Ontbreken van een algemeen aanvaarde hockey etiquette.
 - Werk hieraan vanaf de jongste jeugd!
4. Gebrekkig leiderschap binnen en buiten de lijnen.
 - Heeft de aanvoerder duidelijk omschreven taken? Krijgt hij de ruimte om deze taken uit te voeren?
5. Het stellen van prestatie boven sportiviteit.
 - Hoe belangrijk is het resultaat? Wie bepaalt dat? Hoe gaat u als trainer/coach/begeleider om met het opleidings- en het prestatie-aspect?
6. Het niet of niet tijdig bijbrengen van verantwoordelijkheidsgevoel.
 - Kunnen individuen zich verschuilen achter de groep, of mag het team dat achter andere teams?
7. De invloed van de "bank" en de toeschouwers (waaronder ouders).
 - Is die invloed negatief? Wat kunt u als begeleider daaraan doen?
8. Het voorbeeld van senioren, in het bijzonder van standaard- en vertegenwoordigende teams.
 - Is het mogelijk om negatieve voorbeelden en invloeden om te zetten in positieve invloeden?
9. Door de groepsinvloed versterkte agressie.
 - Zijn er "leiders" in de groep? Kunt u die sturen? Of wilt u juist de "volgers" beïnvloeden?

Een coach/begeleider heeft vele taken. Al deze taken bijeen kunnen zorgen voor een complete hockey-opleiding van een jeugdlid. De afzonderlijke taken hebben uitwerking op elkaar. Zo kunnen bijvoorbeeld een betere beheersing van de techniek en een goede voorbereiding op de wedstrijd fair-play in de hand werken.

Zonder in te gaan op het hele takenpakket van de coach, geven wij hieronder enige taken die een directe relatie hebben tot fair-play:

- de coach ziet er op toe dat het team zich ook voor en na de wedstrijd correct gedraagt
- de coach onthoudt zich van kritiek op de
- scheidsrechter(s) en wijst de spelers op het feit, dat iedere beslissing van de scheidsrechter(s) moet worden aanvaard zonder appelleren en zonder commentaar. Na de wedstrijd kan er altijd nog over gepraat worden. Voorkom irritaties!
- de coach is positief, opbouwend in zijn aanwijzingen tijdens de wedstrijd en moedigt aan
- de coach wisselt een speler (tijdelijk) die zich misdraagt; zorgt ervoor de scheidsrechter een slag voor te zijn
- de coach gaat na de wedstrijd niet onmiddellijk naar huis, maar praat nog even na met iedereen.